

Uspeh delavskega sveta tovarne volnenih tkanin »Vučje«: Razširjena proizvodnja ob uporabi majhnih sredstev

Ako ocenjujemo dejavnost delavskega sveta tovarne volnenih tkanin »Vučje« pri Leskovcu, tedaj moramo v prvi vrsti poudariti izvršitev plana za leto 1955 tako po količini kakor tudi po vrednosti. »Vučje« je popolnoma izvršilo svoje obveznosti do družbe, po količini s 102,6%, v bruto produktu pa s 100,28%. Ta uspeh so dosegli v prvi vrsti zaradi pravih stališč delavskega sveta pri bistvenih vprašanjih proizvodnje. Doseženi rezultati nam postanejo kaj razumljivi, če pogledamo, kakšna vprašanja je obravnaval in reševal delavski svet.

Polno izkoriščanje lastnih delavnic

Delavski svet je na svojih sestankih največ razpravljal o vprašanju proizvodnje, o kakovosti proizvodov, izvrševanju planov, o normah, produktivnosti dela, delovni disciplini, finančnem in komercialnem poslovanju, o nabavi surovin itd. Najvažnejša stvar, na kateri se je delavski svet čisto zadržal, je bila razširitev obstoječe kapacitete podjetja in njegova tehnološka ureditev ter organizacija procesa proizvodnje.

Podjetje je kupilo predilnico z 800 vreteni, ki bo bistveno izboljšala stanje glede preskrbe tkalnice s predilom. V »Vučju« pričakujejo, da bodo dobili tudi novo predilnico, o kateri so že toliko govorili. Da bi razširili kapaciteto podjetja in ga tehnološko uredili, so na vzpodbudo delavskega sveta nabavili nekatere stroje za natančnejšo ob-

delavo proizvodov. Delavski svet se je prav tako uspešno bavil tudi z naslednjim najvažnejšim vprašanjem podjetja, z dograditvijo delovne dvorane.

Toda največji uspeh delavskega sveta »Vučje« je vsekakor prihranek na stroških pri nabavi strojev, s katerimi so dokaj razširili asortiment proizvodov. Tu namreč ne gre za nakup, temveč za izdelavo strojev v sami tovarni.

Ta problem je bil v podjetju že star. »Vučje« je lahko izdelovalo volnene tkanine samo za letno sezono. Ko so uvideli, da se s tako proizvodnjo ne morejo uspešno kosati z ostalimi partnerji na tržišču, je delavski svet sklenil, da bo povečal število artiklov za vse sezone. Predvsem je bilo vprašanje, kako proizvajati moško in žensko kamgarn blago, odeje, gabardene za plašče, velur in krombi blago. Toda za proizvodnjo vseh teh artiklov so bili potrebni novi stroji. »Vučje« pa ni imelo sredstev, da bi jih nabavilo.

Pomožni delavnici se je posrečilo, da je napravila stroj za puljenje in stroj za striženje blaga. Stroj za puljenje tekstilnega blaga je stal podjetje samo 2,5 milijona dinarjev, dočim bi ta stroj, če bi ga uvozili, stal v devizah 28 milijonov dinarjev. Stroj za striženje je stal podjetje 2 milijona namesto 8,5 milijonov, kolikor stanejo inozemski stroji. Tako »Vučje« zdaj lahko proizvaja vse vrste volnenega blaga in drugih artiklov za vse sezone.

Moramo pripomniti tudi to, da so te stroje izdelali brez tuje pomoči s sredstvi iz sklada za

samostojno razpolaganje. Prvi uspeh jim je omogočil, da so se lotili novih pobud. Zdaj v svoji delavnici dokončujejo stroj za odpiranje krombija. Toda ne samo to. Pomožna delavnica »Vučje« izdeluje tudi rezervne dele za te stroje. Prej so te rezervne dele uvažali. S tem so dosegli dve stvari. Po eni strani popolnoma izkoriščajo kapaciteto delavnice, po drugi strani pa so v zadnjih štirih letih zmanjšali uvoz rezervnih delov za 40%.

Metode delavskega sveta

Delavski svet »Vučje« ima 37 članov. V letu 1955 je imel 14 sej. Seje so navadno sklicevali nekaj dni prej s skupnim pozivom na podpis. V »Vučju« nimajo navade, da bi vsakemu članu posebej poslali vabilo na sejo. O dnevnem redu seje se člani seznanijo takrat, ko dobijo povabilo. Ker pa so ugotovili, da imajo na ta način člani delavskega sveta premalo časa, da bi se pripravili za diskusijo, zato v zadnjem času, zlasti takrat, kadar gre za važnejša vprašanja, pošiljajo članom material za seje vnaprej. Za vsako sejo določa dnevni red predsednik delavskega sveta skupno z direktorjem in drugimi voditelji podjetja.

Na sejah so prisotni razen članov delavskega sveta tudi posamezni voditelji oddelkov in sektorjev. To je pozitivno vplivalo na razmah razprav. Toda kljub temu v »Vučju« niso nič kaj posebno zadovoljni z udeležbo večine članov delavskega sveta v diskusiji. Pravijo, da je

Družbeno upravljanje

glavni vzrok temu to, ker se člani delavskega sveta premalo zanimajo za našo gospodarsko situacijo in za ukrepe, ki jih na tem področju sprejemamo. To velja prav tako tudi za člane Zveze komunistov, ki jih je v delavskem svetu 25.

Da bi bilo bodoče delo delavskega sveta še bolj uspešno, je potrebno dvigniti predvsem izobrazbo članov. Samo na ta način

bo delavski organ lahko temeljito vodil podjetje in reševal vsa, pa tudi najtežja vprašanja. V tem pogledu je treba glavno skrb posvetiti predvsem gospodarskemu izobraževanju. Če bodo tako delali, tedaj bo delavski svet »Vučje« zmož obvladati problematiko podjetja in pravilno zastopati koristi svojega kolektiva v okviru naše družbene skupnosti.

Velimir Mitrović

Zaključni obračuni gospodarskih organizacij za leto 1955

Zvezni izvršni svet je izdal uredbo o zaključnih obračunih gospodarskih organizacij za leto 1955. Uredba rešuje v prvi vrsti vprašanje postopka pri odobravanju in izdajanju soglasnosti k zaključnim obračunom. Razen tega rešuje še nekatera druga vprašanja, ki jih niso zajeli veljavni predpisi, a pa so bila nepopolno rešena.

Zaključne račune za leto 1955 je treba poslati finančnemu organu ljudskega odbora v roku 7 dni potem ko jih je odobrila delavski svet, najkasneje pa do 31. marca 1956. Za trgovska in gostinska podjetja, izvemši za uvozna in izvozna trgovska podjetja, je ta rok skrajšan do 29. februarja. Podjetja, ki ne bi poslala zaključnih računov do določenega roka, bodo dobila od banke za izplačilo plač samo 60 odstotkov zneska plač po tarifnem pravilniku, in to najdalj za 60 dni. Če tudi v tem roku ne bodo izročila zaključnih računov, bodo postavljena pod prisilno upravo.

V prejšnjih letih je dajal soglasja k zaključnemu računu

zbor proizvajalcev ljudskega odbora, za leto 1955 pa bo dal najprej predhodno soglasje finančni organ ljudskega odbora na predlog komisije, ki je pregledala zaključni račun. Finančni organ dostavlja svoje odločbe o časnem soglasju — z morebitnimi prigovori podjetja, ljudskemu odboru, da bi ta dal končno soglasje.

Na zaključne obračune skupnosti železniških in PTT podjetij in skupnosti elektrogospodarskih podjetij je lani dal soglasje okrajni ljudski odbor. Za leto 1955 pa dajejo soglasje republikanski sekretarji gospodarstva ali zvezni državni sekretar za gospodarstva.

Nov moment v pogledu postopka pri sprejetju končnega soglasja k zaključnemu obračunu je tudi možnost, da se pravnoveljna odločba o končnem soglasju k zaključnemu obračunu lahko popravi v roku treh let potem, ko je bila sprejeta, če med tem časom finančni organi ugotovijo, da skupni dohodki ali njegova razdelitev niso bili pravilno določeni.

Če primerjamo zneske iz kolon, ki kažejo stanje na dan 1. I. leta 1956 s podatki iz kolon v katerih je pokazano stanje na dan 1. I. 1955, lahko napravimo določene zaključke.

V naših primeru vidimo, da so v letu dni porasla skoraj vsa sredstva, pri tem pa so obratna sredstva (od gotovine do terjatev od kupcev in drugih dolžnikov) neprimerno bolj porasla kakor pa osnovna sredstva. V zvezi s tem so porasle tudi obveznosti do banke v pasivih. Za take odstopke v podatkih je treba zahtevati pojasnila. Zakaj so na primer zaloge surovin in materiala ter končnih proizvodov večje kakor v začetku lanskega leta, zlasti pa, zakaj so tako porasli nedokončani proizvodi (od 7.000 na 39.000) in terjatve od kupcev in drugih dolžnikov (od 3.000 na 20.000).

Točen odgovor na to vprašanje nam lahko da hkrati tudi odgovor na morebitne težave, ki so v zvezi s nabavo kredita pri banki. Kajti zaviranje procesa proizvodnje in zaviranje prodaje zahteva večja sredstva, kar pa pomeni, da je treba pri banki iskati večje kredite. Zlasti zaviranje izplačila za prodano roboto ali daljše kreditiranje kupcev lahko pripelje podjetje v težave pri izvrševanju njegovih obveznosti.

V prihodnji številki bomo govorili o dobičku gospodarske organizacije.

B. Race

Bilanca

Čisto tehnično predstavlja bilanca obrazec, ki je po sredini razdeljen. Leva stran obrazca se imenuje aktiva, desna pa pasiva. Obe strani bilance imata določeno število kolon (stolpcev), v katere vpisujemo številke in besedilo.

AKTIVA (leva stran)		Znesek din dne	
Opis		1. I. 1955	1. I. 1956
Osnovna sredstva		140.000	150.000
Izločena sredstva			
pri Banki		53.000	60.000
Blagajna		13.000	8.000
Ziro račun pri banki		10.000	19.000
Surovine in material		22.000	27.000
Nedokončana proizvodnja		7.000	39.000
Končani proizvodi		6.000	15.000
Kupci in drugi dolžniki		3.000	20.000
SKUPAJ:		254.000	338.000

V primer nismo vnesli samo podatkov z dne 1. januarja leta 1956, temveč tudi podatke iz leto dni prej, kar omogoča, da jih primerjamo in da napravimo določene zaključke.

Če pogledamo levo stran (aktiva), bomo videli, da je vsaka posamezna postavka izražena v dinarjih in da predstavlja vsaka ali stvarna materialna sredstva (osnovna sredstva, surovine in material, nedokončana proizvodnja in končani proizvodi) ali denarna sredstva (gotovina v blagajni in gotovina v banki), ali pa terjatve od drugih oseb (kupcev), kar je moč spremeniti v denarna sredstva, potem pa v surovine itd.

Kako poročati delavskim svetom o uspehih in neuspehih podjetja

Na strani aktiv (levo stran) vpisujemo stanje sredstev, s katerimi gospodarska organizacija razpolaga tisti dan, ko sestavljamo bilanco, kakor tudi vse terjatve, ki jih ima tega dne (vse dolžnike). Na strani pasiv (na desni strani) vpisujemo vse ob-

veznosti podjetja, to je vse upnike kakor tudi višino vseh skladov, naj si bo družbenih ali lastnih. Vsa aktiv mora biti enaka vsoti pasiv bilance.

Bilanca nekega podjetja bi mogla imeti naslednjo sliko:

PASIVA (desna stran)		Znesek din dne	
Opis		1. I. 1955	1. I. 1956
Sklad osnovnih sredstev		140.000	150.000
Rezervni sklad		8.000	9.000
Amortizacijski sklad		28.000	26.000
Investicijski sklad		17.000	25.000
Kreditorji in ostali upniki		24.000	10.000
Dolg pri banki		37.000	118.000
		254.000	338.000

Pasiva (desna stran) pa kažejo, od kod izhajajo sredstva v aktivih ali obveznostih, ki jih ima podjetje do oseb ali fondov, ki so podjetju omogočili nabaviti sredstva v aktivih. Tako je na primer podjetje v aktivih zadolženo za osnovna sredstva za isti znesek (150.000 din), v pasivah pa v obliki sklada osnovnih sredstev. Podjetje ima nadalje v aktivih pri banki izločena sredstva v znesku 60.000 dinarjev. Ta sredstva pripadajo rezervnemu (8.000), amortizacijskemu (26.000) in investicijskemu skladu (25.000) v pasivah. Za vsa druga sredstva v aktivih, ki jih sicer imamo za

obratna sredstva (v blagajni, na ziro računu pri banki, v obliki surovin, materiala, nedokončane proizvodnje in končnih proizvodov, ali kot terjatve od kupcev in drugih dolžnikov) dolguje podjetje v pasivi 128.000 din, in to 10.000 din kreditorjem, 118.000 dinarjev pa banki.

Za podrobnejšo analizo in kontrolo poslovanja podjetja je potrebna v tem primeru podrobnejša klasifikacija, to se pravi mnoge postavke je treba razčleniti. Mislimo pa, da ni potrebno da bi imela bilanca, ki jo daje mo delavskemu svetu v razpravo načelno več pozicij kakor pa prikazani primer.

Predpisi o razdelitvi skupnega dohodka niso rešili vprašanja razdelitve za državna kmetijska posestva, biroje za pospeševanje organizacije gospodarskih podjetij in biroje za vodstvo knjigovodstva. Zato določa uredba, da se za ta podjetja razdeli skupen dohodek po splošnih predpisih. Pri tem je rešeno tudi vprašanje definicije skupnega dohodka v kmetijstvu, kjer se za razliko od drugih gospodarskih podjetij, tudi tako imenovana interna realizacija smatra kot skupni dohodek.

Določeno je tudi, da se neupravičeno dosežena premoženjska korist, ki bi jo ugotovili pri pregledu izdanih soglasij na zaključne obračune, vplača 5% v korist okrajnega investicijskega sklada, 95% pa v korist splošnega investicijskega sklada.

Uredba ureja končno tudi vprašanje tistih zneskov pri gostinskih podjetjih in poslovalnicah, ki nimajo kritja in ki so ostali od prenosa drobnega inventarja iz obratnih v osnovna sredstva.

Razen omenjenih odredb pa uredba opredeljuje tudi izredne dohodke in izredne izdatke gospodarskih organizacij.

Zvezni državni sekretar za gospodarstvo je pooblaščen, da izda navodilo za izvajanje te uredbe. Kakor smo zvedeli, je to navodilo že pripravljeno in ga bodo kmalu objavili.

B. R.